

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/299638408>

MOTIVATING THE GIFTED STUDENTS

Conference Paper · October 2009

CITATIONS

0

READS

33

2 authors:

Violeta Janusheva

University "St. Kliment Ohridski" - Bitola

95 PUBLICATIONS **31** CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Milena Pejchinovska

University "St. Kliment Ohridski" - Bitola

43 PUBLICATIONS **24** CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Accentual units and clitic expressions [View project](#)

PROBLEMS ARISING FROM THE WIDESPREAD SIMPLIFIED VIEW OF THE TRANSLATION PROCESS [View project](#)

Универзитет Св. Климент Охридски -Битола
Педагошки Факултет –Битола
Република Македонија

University Sv.Kliment Ohridski – Bitola
Faculty of Education – Bitola
Republic of Macedonia

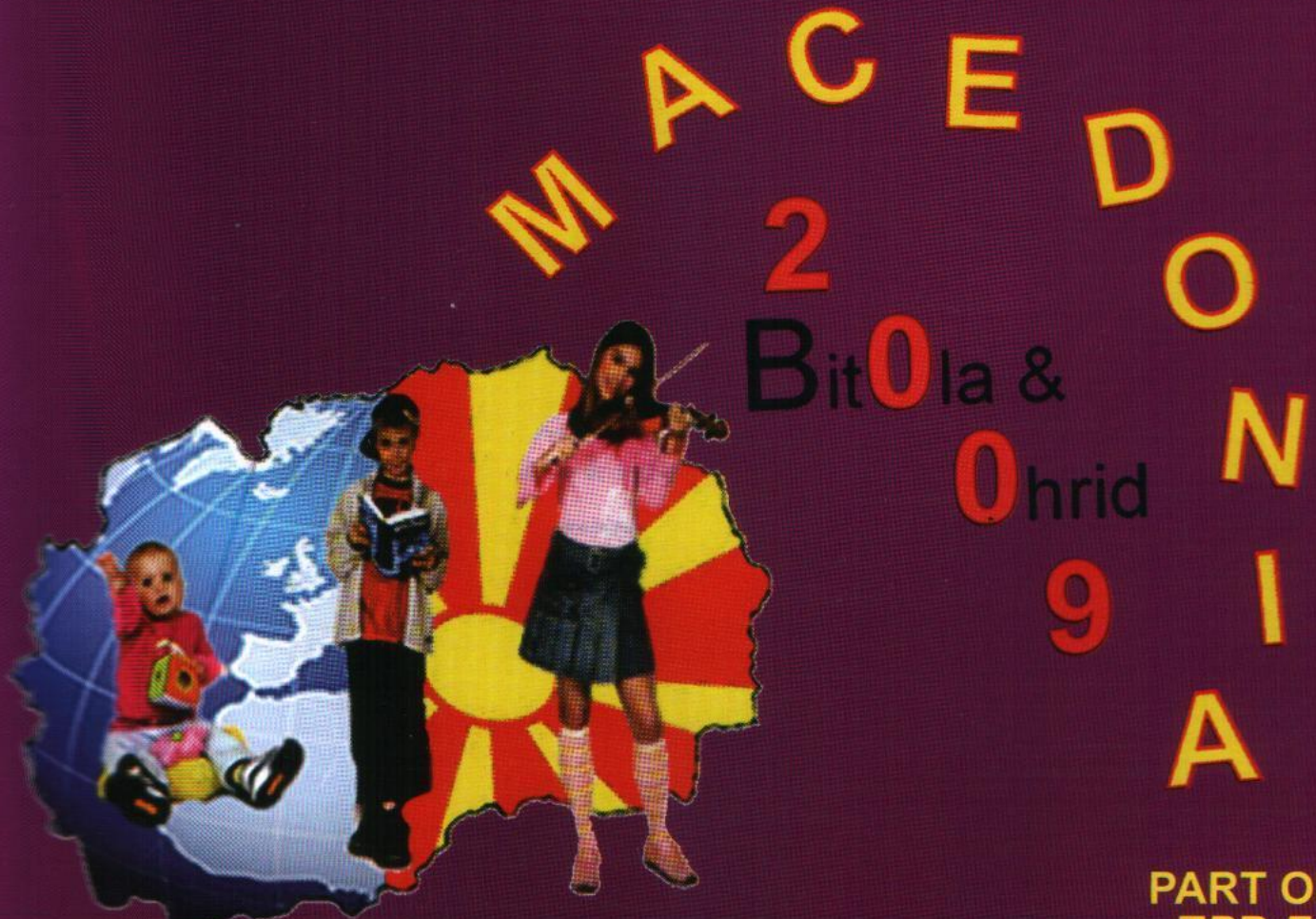

**FIRST INTERNATIONAL CONFERENCE
TALENTED AND GIFTED CREATORS OF PROGRESS
(THEORY AND PRACTICE)**

16-17 October 2009 Bitola - Ohrid

**ПРВА ИНТЕРНАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЈА
НАДАРЕНИТЕ И ТАЛЕНТИРАНИТЕ КРЕАТОРИ НА ПРОГРЕСОТ
(ТЕОРИЈА И ПРАКТИКА)**

16-17 Октомври 2009 Битола - Охрид

**PART ONE
ПРВ ДЕЛ**

<i>INTROVERSION, SHYNESS AND SENSITIVITY: THE OFTEN FORGOTTEN FACTORS IMPACTING THE GIFTED.....</i>	<i>286</i>
Виолета Јанушева, MSc & Милена Пејчиновска	
<i>МОТИВИРАЊЕ НА НАДАРЕНИТЕ УЧЕНИЦИ.....</i>	<i>295</i>
Златко Кузевски, Пенка Степановска, Бети Марковска, Јасмина Богданоска	
<i>НАДАРЕНИ И ТАЛЕНТИРАНИ ДЕЦА ВО РУРАЛНИ И МУЛТИКУЛТУРНИ ЗАЕДНИЦИ ВО МАКЕДОНИЈА .....</i>	<i>303</i>
Тасеска Миме	
<i>ОСОБИНИ И КАРАКТЕРИСТИКИ НА НАСТАВНИКОТ ЗА РАБОТА СО НАДАРЕНИ И ТАЛЕНТИРАНИ УЧЕНИЦИ *.....</i>	<i>311</i>
Elena Tashkova, Slavica Petreska, Vladimir Kostadinov	
<i>ARE THE CHILDREN WITH AUTISM GIFTED AND TALENTED.....</i>	<i>319</i>
Bisera Jevtic, PhD	
<i>TEACHER'S COMPETENCY IN WORK WITH TALENTED .....</i>	<i>323</i>
Radovan Grandić, PhD & Milena Letic, MSc	
<i>PEDAGOGUE'S ROLE IN INTENSIVE POSSIBILITY FOR WORKING WITH TALENTED.....</i>	<i>328</i>
Radmila Nikolic, PhD	
<i>KOMPETENCIJE NASTAVNIKA ZA RAD SA DAROVITIM UČENICIMA .....</i>	<i>336</i>
Ante Kolak, Dr & Aleksandar Stojanović, Dr	
<i>METODOLOŠKI KONCEPTI U PROUČAVANJU MORALNOG VASPITANJA DAROVITIH UČENIKA .....</i>	<i>345</i>
Лидија Павловска, Марија Јончевска	
<i>МОТИВАЦИЈА КАЈ ТАЛЕНТИРАНИТЕ ДЕЦА .....</i>	<i>354</i>
Hakan Usakli, Suphi Ozsuer	
<i>TEACHING LIVING VALUES TO GIFTED (COMPARISON OF THREE TECHNIQUES).....</i>	<i>360</i>
Jankova Kostadinka	
<i>WHAT KIND OF INFLUENCE HAVE THE PERSONAL CHARACTERISTICS OF THE TEACHER IN THE RESULTS OF THE STUDENTS.....</i>	<i>370</i>
Методија Стојановски, PhD	
<i>THE ROLE OF MENTOR IN THE COURSE OF GIFTED AND TALENTED CHILDREN.....</i>	<i>378</i>
Валентина Гулевска	
<i>ФИЛОСОФИЈАТА НА ПЛАТОН И НЕЈЗИНИОТ КОНЦЕПТ ЗА НАДАРЕНИТЕ И ТАЛЕНТИРАНИТЕ .....</i>	<i>383</i>
Tatjana Atanasoska, PhD & Dean Iliev, PhD	
<i>COULD GIFTED AND TALENTED PUPILS UNDERACHIEVE? .....</i>	<i>389</i>
Елизабета Тошева, MSc	
<i>РАЗВИВАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОДДРШКА НА НАДАРЕНИТЕ И ТАЛЕНТИРАНИТЕ УЧЕНИЦИ ПРЕКУ КРЕАТИВНО ЛИДЕРСТВО.....</i>	<i>393</i>
Fadbi Osmani, Dr & Svetlana Pandiloska, MSc	

МОТИВИРАЊЕ НА НАДАРЕНИТЕ УЧЕНИЦИ

м-р Виолета Јанушева, Милена Пејчиновска
Педагошки факултет - Битола

Abstract

The necessity of motivation is of great importance in the teaching process, and especially specific regarding gifted students in regular classes - presuming they have already been identified as such. Motivation denotes a sum of factors which stimulate, direct, sustain, and maintain certain behaviour (activities).

In-class relations have a positive influence and present a very significant factor of motivation. The social atmosphere in there determines the form of communication and the level of mutual acting and cooperation among all class members.

In the development of motivation with the gifted students a great attention is given to the needs for recognition or self-affirmation of students, to their interest in a certain scientific field which should be in correlation with their future profession (a field that they have an interest in and a talent for) but also to the highlighting of the importance and usefulness of learning and following the course of the set goals, the discrimination of the learning outcomes, and the attitudes towards responsibility and duty towards learning.

Key words: gifted students, motivation, class atmosphere, self-affirmation, feed-back information, the interest of the gifted students, responsibility and duty attitudes.

Анстракт

Улогата на мотивацијата во наставниот процес е од големо значење, а посебно специфичен е проблемот на мотивирање на надарените ученици во регуларните одделенија¹, под претпоставка надарените веќе да се откриени. Под мотивација се подразбира збир на фактори кои поттикнуваат, насочуваат, одржуваат и задржуваат извесно однесување (активност).

Меѓучовечките односи во одделението влијаат позитивно и претставуваат многу значаен фактор за мотивирање. Социјалната атмосфера, го одредува обликот на комуникацијата и степенот на заемно дејствување и соработка на сите членови во одделението.

Во развојот на мотивацијата на надарените ученици големо значење имаат потребите за лична афирмација или самопотврдување на нивната личност, потоа, интересите за учење на некоја научна област која е добро да биде поврзана со идната професија (област за која посебно постои талент и интерес), согледувањето на важноста и користа од учењето и движење кон поставената цел, познавањето на резултатите од учењето, како и ставовите за одговорност и должност кон учењето.

Клучни зборови: надарени ученици, мотивација, училишна атмосфера, самопотврдување, повратна информација, интересот на надарените ученици, ставовите за одговорност и должност.

ВОВЕД

Мотивацијата се дефинира како процес на поттикнување, насочување и одржување на однесувањето кон одредена цел. Мотивацијата е сето она што

---

¹ Под регуларни одделенија ги подразбираме одделенијата во воспитно-образовниот систем во Република Македонија кои се составени од ученици различни според постигањата од поучувањето и учењето, како и од ученици различни во однос на надареноста.

доведува до активност и сето она што ја насочува таа активност и што го одредува интензитетот и траењето на истата. Затоа мотивацијата на надарените ученици има исклучително значење во воспитно-образовниот процес². Мотивацијата не е трајна и прво треба да се поттикне, а потоа да се стимулира и развива сè додека не стане автономна, односно додека не почне да функционира како дел на внатрешната мотивација, кон која треба да се тежнее. Во таа смисла во психолошката и педагошката теорија и практика се зборува за два вида на мотивација и тоа: надворешна (екстринзична) и внатрешна (интринзична) мотивација.

Интринзичната мотивација подразбира да се направи нешто поради уживање во самите активности, а не поради корист или очекувана награда. Оттука една од значајните задачи на наставникот е кај надарените ученици да ја развива внатрешната мотивација, применувајќи ги во прво време надворешните мотиватори (пофалба, награда, натпревар, истакнување, соработка итн.), кои ќе поттикнат и овозможат развој на внатрешната мотивација кон која треба да се тежнее. Надарените ученици кои се мотивирани покажуваат голем интерес и внимание, имаат желба за совладување на наставните содржини и потреба за задоволување на љубопитноста, се чувствуваат себerealизирано и задоволно од сопствените постигнувања и имаат добри интеракциско-комуникациски односи со своите врстници и со наставникот, како и со непосредната средина во која живеат.

Пред да преминеме на понатамошни разгледувања на можностите за поттикнување и развој на мотивацијата кај надарените и талентирани ученици, добро е да бидат наведени некои нивни посебни карактеристики кои укажуваат на специфичноста на нивното мотивирање низ регуларните содржини, во регуларните одделенија.

НЕКОИ ПОВАЖНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА НАДАРЕНИТЕ УЧЕНИЦИ

Поголем број автори наведуваат низа посебни карактеристики на надарените ученици³ за кои треба да се води сметка за да се овозможи нивно мотивирање во насока на задржување и развој на нивното внимание, интерес и ставови: *надарените ученици многу полесно и брзо ги сфаќаат поимите и новите идеи*, без да мора да издвојуваат време и голема енергија да ги научат; *чувствуваат задоволство во изнаоѓањето нови односи и релации меѓу појавите, процесите и објектите или нови изуми до кои доаѓаат* - надарените деца ги гледаат релациите во непосредното и поширокото опкружување, меѓу одредени појави и процеси и односи коишто врстниците и соучениците, а често и возрасните лица не ги забележуваат; *имаат екстреман порив, голема љубопитност, енергија и концентрација* - тоа води кон упорно изнаоѓање на нови и нови решенија на ист проблем од нов аспект, нешто што на надарените ученици им е потребно како што им е потребен сонот и задоволувањето на мотивот за храна;

---

² Наставникот како клучен фактор во воспитно-образовниот процес има задача да ја развива мотивацијата кај сите ученици независно од тоа дали тие се надарени или не. Сепак, во трудот акцентот го ставаме на мотивацијата на надарените ученици.

³ Во трудот не навлегуваме во психолошко-педагошките импликации за детерминирање на поимот надареност и кога зборуваме за она што ги разликува надарените од другите ученици во училищата, пред сè, ги имаме предвид способноста да се усвојуваат апстрактни концепти, да се организираат тие поефективно и да се применуваат посоодветно.

имаат многу изразено чувство на идентификација - доколку се чувствуваат прифатени и се чувствуваат добро во сопствената кожа овие ученици имаат силно чувство на самопочит и доброволно ги користат сопствените вештини за идентификација и емпатично дејствување, но од друга страна доколку се чувствуваат отфрлени, несакани и имаат чувство дека се доживуваат како „чудни“ во средината, тогаш со нивниот капацитет можат да доведат до социјални проблем во училиштето или во средината во која живеат; *имаат зголемени перцептивни способности*, тоа значи дека надарените деца ги гледаат и доживуваат многу поинтензивно секојдневните настани, појави процеси итн., што често може да биде причина за незадоволство од сопствената работа и за потреба од охрабрување од средината; *дивергентно размислуваат*.

ПРЕДУСЛОВИ ЗА МОТИВИРАЊЕ НА НАДАРЕНИТЕ

Училишната атмосфера има многу големо значење во поттикнувањето на мотивацијата кај надарените ученици. Училишна атмосфера се дефинира како тенденција, однесување кое преовладува, кое е најчесто. Неа ја создава наставникот, заедно со ученичките реакции и опфаќа четири димензии:

а) социјална атмосфера (односи на подреденост, права на одлучување и иницијативи); б) интеракција (степен на активност на учениците и наставникот и иницијатива во процесот на учење); в) натпреварувачка атмосфера или соработка; г) емоционална атмосфера (топлина и поддршка, наместо критика и индиферентна атмосфера).

Наставникот како раководител на одделението ја создава социјалната атмосфера, го одредува обликот на комуникација и степенот на заемно дејствување и соработка на сите членови во одделението, создава атмосфера на натпревар и соработка и емоционална атмосфера која се карактеризира со топли односи и заемно почитување помеѓу членовите на одделението. Создавањето на позитивна психолошка клима во одделението е еден од значајните услови и критериуми за успешна комуникација помеѓу наставникот и ученикот - наставникот треба да воспостави добар однос со секој ученик, прифаќајќи го емоционално, како и да биде во состојба да ги разбере потребите и проблемите на сите ученици. Климата во одделението и во училиштето зависи и од карактерот на односите помеѓу учениците. Личните особини на наставникот, неговите шеми и вредности и неговиот темперамент, во голема мера го одредуваат квалитетот на искуството кое учениците го стекнуваат во одделението.

Односите со наставникот влијаат мотивационо на учениците. Наставникот кој е расположен и ведар, околу себе создава пријатна атмосфера и влијае поттикнувачки. Многу е важно надарените ученици да почувствуваат дека наставникот им е наклонет и сака да им помогне, и дека нивните постигнувања и успеси го развеселуваат. Прифаќањето на учениците од страна на наставникот е важно, но не е доволен услов за нивно приспособување во училиштето. На надарените ученици им е потребно прифаќање од страна на вршниците.

ЗНАЧАЈНИ ПСИХОЛОШКО-ПЕДАГОШКИ НАСОКИ НА КОИ ТРЕБА ДА СЕ ВНИМАВА ПРИ МОТИВИРАЊЕТО НА НАДАРЕНИТЕ УЧЕНИЦИ

Во развивањето на мотивацијата големо значење имаат: *потребите за лична афирмација или самопотврдување* на личноста на надарениот ученик, потоа, *нејзините интереси за учење* на некоја научна област која добро е да биде поврзана со идната професија (област за која посебно постои талент и интерес), *согледувањето на важноста и користа од учењето* и *движење кон поставената цел, познавањето на резултатите* од учењето, како и *ставовите за одговорност и должност* кон учењето.

- *Потребите за лична афирмација или самопотврдување* - подразбираат тежнеење на поединецот да биде прифатен и признат од останатите и да има свое место и положба во потесната или пошироката група. Потребата од самопотврдување обезбедува можност поединецот да ги развие и изрази своите способности. Секој ученик, и надарениот има потреба да се истакне, да биде признат и позитивно вреднуван од средината во која живее и учи. Тој настојува да ги реализира своите способности и да се надоградува како личност која ќе прифаќа и ќе биде прифатена од групата. Токму училиштето на секој поединец треба да му обезбеди максимална можност за афирмација на своите способности, знаења, можности. Кога кај ученикот е задоволен мотивот за лична афирмација или самопотврдување тој станува посигурен во своите можности и чувствува задоволство од вложениот труд и на таков начин е мотивиран и понатаму да се самореализира и потврдува преку поставување нови цели и постигнување на нови успеси.

- *Интересите на личноста која учи* - самата суштина на интринзичната мотивација се состои во запознавање на учениците со вредноста, користа и применливоста на она што се учи. Интересот ја олеснува концентрацијата и вниманието и предизвикува истрајност во работата. Интересот кај учениците за наставното градиво полесно се развива доколку учениците почувствуваат успех, односно нивните постигнувања добијат соодветна поддршка. Наставникот треба да ја има предвид разликата меѓу конкретните содржини и апстрактните. Интересите не се трајно дадени и непроменливи, на нив може да се влијае и голема е улогата на наставникот при нивното менување, развивање и контролирање.

Интересите постојано се прошируваат, а тоа е поврзано со учењето кое всушност никогаш не завршува, човек од областа што го интересира никогаш не знае доволно и затоа постојано учи и се надоградува. Учениците ќе бидат мотивирани за работа и учење доколку ја знаат вредноста и користа од она што го учат. Ученикот нема да се залага за учење на нешто што нема голема вредност за него во моментот на учење или за кое смета дека не е во состојба да го совлада. Корист подразбира она што на некој начин доведува до задоволство кај оној што учи, пример награда, признание, позитивна оценка, пофалба од родителите, средината итн.

Секое учење започнува со намера, подготвеност, желба да се совлада нешто, да се сознае нешто ново за да се постигне поставената цел. Ученикот треба да знае зошто учи и што треба да научи, односно да има точно поставена цел кон чиешто остварување ќе се стреми. Притоа треба да биде поддржан, поттикнат од страна на наставникот кој треба да го иницира неговиот интерес и да го мотивира ученикот за свесно учење. Одлучувачка улога во поставувањето на намерата за учење има мотивацијата и интересот.

- *Оценката*. Секој сака да биде наградуван за својот труд и волјата за учење многу лесно може да се изгуби ако трудот не е соодветно награден. Наставниците често не даваат подобри оценки од страв дека учениците ќе се

успијат и нема повеќе да се трудат. Но тоа неоправдано бидејќи, доколку учениците се оценуваат доволно често, нема да се случи да „заспијат“. Трудот на учениците треба постојано да се оценува, а оценката е важна и како повратна информација со која учениците се известуваат за своите постигнувања. Познавањето на резултатите и нивното значење во поттикнувањето на учењето е големо. Надарениот ученик чии резултатите не биле соодветно вреднувани може да стане несигурен и конфузен и ќе се двоуми во врска со понатамошните активности.

Од друга страна пак повратната информација, односно познавањето на резултатите од сопствениот труд доведува до напредување во активностите и овозможува одржување на мотивацијата. Доколку ученикот постигнал посакуван резултат тој е среќен и задоволен и има поголема желба за учење воден од потребата да стекне извесно признание, да се истакне или од внатрешната желба за создавање нешто ново.

Истражувањата покажуваат дека игнорирањето на надарените ученици од страна на наставникот, доведува до „уништување“ на нивната мотивација за постигнување на резултати во било која активност и сфера на делување. Учениците имаат потреба од самопотврдување преку проверување на резултатите од својата работа. Игнорирањето на надарените ученици понекогаш влијае полошо од прекорот и казната⁴. Наставникот треба секој ученик да го известува за резултатите од неговиот труд, да ги коментира постигнатите резултати и да овозможи нивно презентирање.

- *Ставовите на учениците за учење* - ставовите според дефинициите кои ги даваат Креч, Кречфилд и Балаки (D.Krech. R.S.Cratchutield и L.E.Ballachey), претставуваат трајни системи на позитивно или негативно оценување, чувствување и тенденција да се преземе акција, за или против - во однос на различни објекти. Според оваа дефиниција на прв план е ставена сложеноста на ставовите кои истовремено вклучуваат и когнитивна и емоционална и конативна функција.

Ставовите детерминираат одредено однесување кое е во врска со одредени објекти и ситуации. Од ставовите зависи дали извесна ситуација ќе биде оценета позитивно или негативно, односно дали ќе биде прифатена или не, а тука е и динамичката страна на ставовите од која зависи акцијата што ќе се преземе.

Кај учениците од помала возраст, ставовите не се многу изразени, учениците од оваа возраст се наоѓаат во фаза на изградба на личноста и на ставовите како дел од таа личност. Кај нив треба да се развие позитивен став кон учењето. Формирањето на ставовите за учење, во голема мера ќе зависи од тоа колку тие придонесуваат за задоволување на желбите на учениците, односно дали ќе овозможат остварување на нивните цели. Кон објектите и појавите кои овозможуваат задоволување на мотивите како што се мотивот за лично

---

⁴ Наставниците кои се служат со награди и пофалби, наместо со казни и опомени, постигнуваат подобри резултати при мотивирањето на учениците. Наградите и казните се во врска со чувството на успех и неуспех кое го предизвикуваат кај учениците. Во случај на неуспех, казнувањето го загрозува самопочитувањето. Освен пофалбите, наградите, пријатни чувства предизвикуваат и натпреварот, одобрувањето, соработката, истакнувањето и сл. кои ја придвижуваат ученичката активност, предизвикуваат елан и истрајност во учењето и работата.

афирмирање, супериорност, постигнување, доминација или моќ итн., ќе се формираат позитивни ставови.

Наставникот треба да стане модел за идентификација, личност која со своите добри карактерни особини и културен однос ќе биде пример за имитирање. Идентификацијата овозможува надарените ученици да ги прифатат нормите, вредностите и облиците на однесување на својот наставник или друга личност или лик со кој се идентификуваат. Голема е можноста наставникот да користи ликови од литературата или примери од реалниот живот кои, исто така, ќе послужат за модел на идентификација. Наставникот заедно со учениците треба да врши анализа на исправноста на однесувањето на моделите и причините поради кои се донесуваат одредени судови за нив, (Зошто тој постапил така?, Дали можел поинаку? итн.).

ПЛАНИРАЊЕ НА АКТИВНОСТИ ЗА НАДАРЕНИТЕ ВО РЕГУЛАРНА УЧИЛНИЦА

Дидактичко-методичкото моделирање на начините на реализирање на наставните содржини, нивното поврзување со ученичкото искуство и претходните знаења даваат големи можности учениците да доживеат чувство на успех во учењето што е неопходен услов за понатамошна мотивација и понатамошно учење.

Играњето на улоги: ги оспособува надарените учесници (ученици) да станат поосетливи на чувствата на другите, да се намалат тензиите доколку постојат, да ги испитаат различните улоги, да развиваат групна кохезија и да се учат да решаваат проблеми. Играњето на улоги е техника која може успешно да се научи и нејзиното реализирање може да се изведе во девет чекори и тоа: идентификување на проблеми; одбирање на оние кои ќе имаат улоги; подготовка на набљудувачи; подготовка на физичките услови; играње улоги; дискусија и проценка; нови планови; дискусија и проценка на новите планови; трансфер и примена. Како основи кои можат да послужат за играње улоги се ситуациите реални или фиктивни, кои ја третираат честа, самоприфаќањето, одбивањето, предвидувањето, пријателството, одговорноста, кооперацијата итн.

Проектна активност: Многу од надарените имаат премногу слободно време бидејќи завршуваат побрзо со задачите од другите ученици во класот. Ова време наставникот може да го искористи така што ќе му дозволи на ученикот да истражува област за која ученикот посебно се интересира, а која е поврзана со наставната содржина.

Академски натпревари: Со вклучувањето на овие ученици во академски натпревари се тестира знаењето на овие ученици во повеќе академски дисциплини. На овој начин не само што се тестира нивното знаење, туку се развиваат нивните вештини за лидерство и за групната динамика;

Блумовата таксономија: Блумовата таксономија е моќна алатка за работа со надарените. Надарените треба да се прашуваат на тој начин што нивните одговори ќе ги покриваат 3 последни нивоа од хиерархијата: анализа, синтеза и евалуација. На пример, при анализа, може да се побара од учениците да анализираат, да решаваат, да истражуваат, да класифицираат за одредена тема, а потоа да дадат извештај, заклучок, преглед и сл.; при синтеза: да се побара да креираат, да развиваат, да дизајнираат, да измислат, а потоа да дадат резултат во вид на оригинална приказна, игра, музичка композиција, хипотеза,

експеримент и сл.; а при евалвација: да одберат, да рангираат, да дадат критика и оценка, преку самооценување, преглед на книга, настани од дебата, издавање.

Надарените често читаат книги на повисоко ниво, кое може всушност да е несоодветно на нивото за дискусија во училища. За да им се излезе во пресрет на потребите на надарените може на пример, да се одбере таква книга која ќе ги поттикне повисоките мисловни процеси што е потребно за да се задржи фокусот на надарените. Какви активности ќе ги реализира наставникот во училища со надарените во голема мера ќе зависи од неговата способност и креативност.

ЗАКЛУЧОЦИ

Надарените или талентирани ученици можеби нема да се најдобри во сите области. Надарениот ученик може да е извонреден артист или технолог, или креативен при користење на својата фантазија, но сепак да не се истакнува во пишувањето. Доколку талентирани ученици не се доволно предизвикани, тие можат да се досадуваат и да станат тажни, можат да потфрлат, дури и да станат девијантни. Сепак, важно е овие ученици да имаат можност да работат со своите вршници, бидејќи тие се емоционално и социјално на нивна хронолошка возраст. Надарените може да бидат нетолерантни и строги критичари и тие често ќе го знаат одговорот (и ќе сакаат да му го кажат на сите други!), но од друга страна, тие можно е да бидат хиперсензитивни на критика. Ним им треба свесна, позитивна интервенција од наставникот, која вклучува предизвик и конструктивни критики, како и охрабрување да се размислува на повисоко ниво.

РЕФЕРЕНЦИ

Andrilovic V. Cudina M. (1987). *Osnove opce i razvojne psihologije*, Skolska knjiga, Zagreb.

Danilovic M. (1998). *Tehnologija ucenja i nastave*, Institut za pedagogska istrazivanja, Beograd.

Glasser W. (1999). *Kvalitetna skola*, Eduka, Zagreb.

Glasser W. (1999). *Nastavnik u kvlitetnoj skoli*, Eduka, Zagreb.

Havelka N. (2000). *Ucenik i nastavnik u obrazovnom procesu*, Zavod za ucbenike i nastavna sredstava, Beograd.

Керамичиева Р. (2002). *Психологија во образованието и воспитуанието*, Просветно дело, Скопје.

Levine K. (1997). *What to do when your child has trouble at school*, A Reader's Digest's book, NY/Montreal.

Rot N. (1972). *Osnovi socijalne psihologije*, Zavod za ucbenike i nastavna sredstava, Beograd.

Рот Н. (1977). *Психологија личности*, Завод за учебнике и наставна средства, Београд.

Radonic S. (1985). *Psihologija ucenja*, Zavod za ucbenike i nastavna sredstava, Beograd.

Џорџевич Б. (2004) Претпоставке за успешне комуникације и примена медија у современој настави, во: *Комуникација и медију у современој настави*, Учитељски факултет у Јагодину, Јагодина.